

Вісник Львів. ун-ту. Серія педагогічна. 2005. Вип. 20. С.112-118.

17. Савченко О. Розвиток творчої діяльності учнів на уроках літературного читання. *Початкова школа.* 2016. № 8. С. 10-15.

18. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5 т. Київ, 1977. Т.3. 668 с.

19. Чорна Л. Г. Творче настановлення особистості : природа, структура, функції. *Практична психологія та соціальна робота.* 2008. № 3. С. 66–72.

20. Шапар В. Б. Психологічний тлумачний словник. Харків : Прапор, 2004. 640 с.

21. Fromm E. The creative attitude in H.Andercon (Ed.). Creativity and its cultivayion. New York: Harper and Row, 1959. P. 96-157.

УДК 373.3.016:81'243

DOI: 10.31652/rympk-2026.ch1.6

Наталія Франчук, кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри початкової освіти, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, <https://orcid.org/0000-0001-8084-3793>

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглянуто проблему формування комунікативної компетентності молодших школярів. Проаналізовано ключові методи, форми й прийоми, що застосовуються європейськими педагогами для розвитку мовленнєвих умінь дітей, зокрема сторітелінг, шедоувінг, створення коміксів, роботу з LEGO, використання інтерактивних технологій, полімовних театральних постановок та навчання під відкритим небом, показано значення театралізованої діяльності як ефективного інструмента.

Ключові слова: комунікативна компетентність, молодші школярі, європейський досвід, підготовка майбутніх учителів.

У час активної діджиталізації освітнього та особистого простору, користування гаджетами, віртуального спілкування, яке розпочинається ще з раннього дитинства, особливого значення набуває питання формування комунікативної компетентності молодших школярів. У своїй комунікації учні початкової школи неவிбагливі, зазвичай, вони користуються знайомими словами та намагаються усе, що їх оточує, описувати відомими фразами, скорочувати слова, час від часу вживати жаргонізми тощо. Проблеми мовлення школярів ставлять перед педагогами низку провідних завдань (розвиток учнівської звуковимови, розвиток діалогічного та монологічного мовлення школярів, набуття практичних умінь та навичок грамотного правопису, збагачення лексичного словника учнів тощо). Процес формування комунікативної компетентності об'єднує в собі низку цих завдань, тому вважається надзвичайно актуальним для сучасної початкової школи.

Саме тому майбутні педагоги мають бути підготовлені до активної діяльності на уроках мовно-літературної освітньої галузі, мати великий та потужний арсенал методів, прийомів, форм роботи з дітьми. Водночас, важливо, щоб здобувачі вищої освіти не лише знали сучасні педагогічні технології, а й уміли гнучко застосовували їх відповідно до потреб конкретного класу чи окремих учнів. Сучасний учитель має бути здатним створювати навчальне середовище для формування комунікативної компетентності учнів. Крім того, майбутнім педагогам необхідно формувати власну методичну культуру, уміння аналізувати та адаптувати навчальні матеріали, упроваджувати інтерактивні форми роботи, а також використовувати цифрові інструменти для підсилення навчального процесу. Лише за таких умов вони зможуть ефективно мотивувати учнів, зацікавити їх предметом і забезпечити високий рівень мовно-літературної компетентності.

Питання формування комунікативної компетентності молодших школярів висвітлено у законі України «Про освіту», концепції Нової української школи, Державному стандарті початкової освіти, типових освітніх програмах для молодших школярів, концепції мовної освіти в Україні. Активну увагу на мовленнєвий розвиток дітей звертали провідні класики педагогіки (Б. Грінченко, Г. Ващенко, С. Русова, В. Сухомлинський, І. Франко, Т. Шевченко та інші). Особливості формування комунікативної компетентності школярів у різних інтерпретаціях розглядали провідні українські науковці та мовознавці: О. Савченко та Р. Шиян представили освітні програми, у яких чітко описали особливості реалізації сучасної мовно-літературної освітньої галузі; Н. Соняк, М. Прищак, К. Пономарьова, В. Підгурська, С. Цуканова працювали над особливостями формування комунікативної компетентності учнів; Л. Павлюк та Н. Яйко розглядали особливості формування комунікативної компетентності учнів під час дистанційного навчання.

Окрім того, сучасна методика навчання української мови розглядає низку питань, таких як: відбір лексики для початкового етапу засвоєння української мови (Т. Коршун); формування лексичних понять в учнів початкових класів (Л. Попова); збагачення словникового запасу молодших школярів синонімами як засіб увиразнення мовлення (К. Дідук); робота над фразеологізмами як засіб формування культури спілкування молодших школярів (Л. Соловець); формування у молодших школярів поняття про слово у взаємозв'язку його лексичних та граматичних значень (на матеріалі прикметника) (Н. Лазаренко); збагачення словникового запасу учнів початкових класів дієслівними формами (Н. Чепелюк); організація уроків літературного читання для формування комунікативної компетентності учнів (О. Вашуленко).

У працях С. Дубовик, Н. Лазаренко, Н. Комарівської, К. Пономарьової наголошено на необхідності підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності учнів. Дослідники підкреслюють, що саме в початковій школі закладаються основи мовленнєвої культури, вміння взаємодіяти, висловлювати власні думки та сприймати позицію інших. Тому

важливо, щоб майбутні педагоги опановували методики розвитку діалогічного та монологічного мовлення, техніки роботи в парах і групах, інтерактивні вправи, спрямовані на активізацію мовленнєвої діяльності молодших школярів. Окрему увагу науковці звертають на формування в учнів уміння слухати, аргументувати, ставити запитання, брати участь у дискусіях, що є ключовими складниками комунікативної компетентності. Ефективність цього процесу значною мірою залежить від професійної підготовки педагогів, їхніх мовленнєвих умінь, методичної майстерності та здатності створювати позитивне, мотивувальне освітнє середовище.

Мета статті – представити та обґрунтувати європейський педагогічний досвід формування комунікативної компетентності здобувачів початкової освіти у системі підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Питання формування комунікативної компетентності сьогодні активно обговорюється серед провідних науковців, методистів, педагогів практиків. Довготривалий формат дистанційної освіти, діджиталізація освітнього простору мають суттєвий вплив на процес формування відповідної компетентності. У науковій спільноті поняття «компетентність» не має єдиного трактування, проте, здебільшого його використовують, вказуючи на досконалий результат навчання та виховання, здатність оперувати набутими знаннями у практичній площині, вирішувати проблемні ситуації, ціннісно переосмислювати набутий досвід.

Активно досліджувати особливості компетентнісного зростання особистості зарубіжні науковці. Зокрема, у Кембріджському онлайн словнику знаходимо пояснення поняття «компетентності» як «здатності виконувати будь-яку справу на високому рівні» [14]. У педагогічній конституції Європи наголошено на компетентнісному становленні особистостей. У документі визначено низку компетентностей, що необхідні для успіху та утвердження в соціумі, зокрема наголошено на комунікативній компетентності [8, с. 111]. Рекомендації Європарламенту та Ради Європи наголошують на важливості компетентнісного зростання особистості впродовж життя, основними компетентностями вважаються ті, що необхідні для утвердження в суспільстві,

всебічного розвитку, успішного працевлаштування [7]. Європейські науковці А. Кандіаз, Ф. Ліл, Т. Барахона, М. Чаура, А. Матос, Дж. Франко, К. Діас стверджують, що «компетентність набувається особистістю упродовж життя, вона полягає у здатності опановувати необхідні знання, перед цим детально аналізуючи інформаційне поле, переосмислювати отриману інформацію, набуваючи практичних умінь, ціннісно ставитися до здобутих навичок, постійно удосконалюватися, саморозвиватися у відповідній галузі» [16]. Дослідження іспанських науковців Д. Джудіз and М. Джінетте свідчить про те, що компетентність – це здатність оперувати знаннями, уміннями, навичками, на високому рівні презентувати їх та досягати успіху. Учені розглядають «компетентність» як «поєднання практичних і теоретичних знань, когнітивних навичок, поведінки та цінностей, які використовуються для підвищення продуктивності; або як стан або якість адекватної або високої кваліфікації, здатності виконувати певну роль» [17, с. 239]. К. Джонес трактує поняття компетентність як «набір демонстрованих характеристик і навичок, що дозволяють покращити ефективність роботи. Науковець наполягає на тому, що компетентність – це комплекс знань, умінь, навичок, досвіду та поведінки, що впливає на ефективну діяльність індивіда» [16, с. 58]. М. Сваін, М. Канале виокремлюють наступні мовні компетентності:

- *граматична компетентність* (визначає рівень та обсяг засвоєння знань з мови, особливості правопису, синтаксичної побудови речень, звуковимови, конструювання мовного тексту тощо);
- *соціолінгвістична компетентність* стимулює використання набутих знань, практичних умінь та навичок у повсякденному мовленні особистості, у різних соціальних сферах (магазині, транспорті, театрі, бібліотеці, школі);
- *мовна компетентність* (здатність набуті знання чітко та логічно структурувати, грамотно вибудовувати своє мовлення, правильно включатися в діалог, використовуючи як засоби виразності, так і синтаксичні конструкції);
- *стратегічна компетентність* полягає у здатності налагоджувати комунікативні зв'язки, використовуючи різні засоби вербального та

невербального мовлення, будувати конструктивний діалог чи полілог, опираючись на власні вміння, за потреби – компенсувати низький рівень мовленнєвих умінь співбесідника власними вміннями [15, с. 42].

В українській системі освіти на компетентнісному зростанні особистостей також здійснюється великий акцент. Комунікативна компетентність, що полягає у здатності спілкуватися, вільно, чітко та лаконічно висловлювати свої думки, налагоджувати комунікацію з іншими членами соціуму вважається однією із ключових у концепції Нової української школи, у Державному стандарті початкової освіти тощо. У працях І. Беха термін «комунікативна компетентність» трактується як «сукупність знань про норми і правила ведення природної комунікації – діалогу, суперечки, переговорів і та ін.» [1, с. 48].

У Державному стандарті початкової освіти визначено необхідність вільного володіння державною мовою. «У процесі навчання на першому освітньому рівні ця компетентність виявляється передусім через уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко й аргументовано пояснювати факти, а також через любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовияву, готовність уживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях» [3]. Окрім цього, у державному документі йдеться мова про важливість формувати в учнів здатності спілкуватися рідною мовою. «Формування цієї компетентності передбачає, що здобувачі освіти активно використовують рідну мову в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади» [3].

У лінгвістичній енциклопедії за авторством О. Селіванової стверджується, що термін «комунікативна компетентність» об'єднує в собі низку інших компетентностей, як-от:

– *мовну комунікативну компетентність*, що виявляється у здатності правильно розуміти та трактувати мовні повідомлення, реагувати на мовні запитання та бути готовим до включення у активний мовний діалог;

- *дискурсивну компетентність*, що дозволяє поєднувати різні думки, твердження у логічну та лаконічну комунікацію, брати участь у дискусіях, відстоювати свою думку;
- *соціолінгвістичну компетентність*, що проявляється у здатності спілкуватися та налагоджувати продуктивну комунікацію з особистостями, що працюють у різних сферах, задіювати усі можливі аспекти комунікації;
- *ілокутивну компетентність*, що передбачає здатність чітко визначати та реалізовувати усі комунікативні задуми у мовленнєвих повідомленнях;
- *стратегічну компетентність*, що реалізується у здатності продумати та спланувати власне мовлення, зробити логічні акценти у різних мовленнєвих ситуаціях, інтерпретувати отриману інформацію у власне мовлення;
- *лінгвокультурну компетентність*, що має вияв у здатності дотримуватися етичних норм спілкування, слідкувати за культурою власного мовлення, дбати про чистоту та виразність висловленої мовленнєвої інформації;
- *міжкультурну компетентність*, що дозволяє активно налагодити комунікацію з представниками різних народів, враховувати традиції та звичаї їх культури [14, с. 548].

Майбутнім учителям необхідно орієнтуватися на те, що комунікативна компетентність учнів, в більшій мірі, пов'язана з їхньою взаємодією з іншими здобувачами освіти, умінням спілкуватися та налагоджувати спільні контакти. Працюючи над формуванням комунікативної компетентності, педагог може використовувати інтерактивні технології навчання, що є популярними як у країнах Європи, так і в Україні. Урок, в основі якого лежить інтерактивна технологія, на думку Л. Дабіжі, Н. Комарівської, Л. Любчак, має свої особливості: потребує активної мисленнєвої та розумової діяльності, обговорення проблемних питань, злагодженої співпраці всього колективу. Окрім того, автори пропонують на уроках української мови та літературного читання використовувати різні інтерактивні прийоми, як-от: «Мікрофон», «Мозкова атака», «Фішбоун», «Асоціативний куш», «Джиг-со», «Дерево рішень», «Робота в ротаційних трійках», «Два – чотири – всі разом», «Судове засідання», «ПРЕС»

тощо. Усі ці прийоми базуються на кооперації, тобто спільній, активній співпраці учнів [2, с. 8]. Низка українських науковців та дослідників, в тому числі К. Пономарьова, стверджують, що «застосування інтерактивних прийомів у початковій школі потребує особливої підготовки вчителя. Насамперед, педагог має знати сутність кожного інтерактивного прийому, умови його застосування, уміти обирати найдоцільніший прийом для досягнення конкретної цілі і правильно його організовувати» [10, с. 7].

Розглянемо суть та правила проведення найпоширеніших у практиці початкової школи інтерактивних прийомів і наведемо приклади їх застосування у процесі навчання молодших школярів української мови.

«Незакінчене речення». Цей прийом спрямований на формування в учнів уміння чітко і правильно формулювати власну думку, відпрацьовувати вміння говорити коротко, по суті і переконливо. Організація роботи за цим прийомом передбачає:

- визначення теми, з якої учні будуть висловлюватися;
- формулювання незакінченого речення, яке діти по черзі мають продовжувати;
- кожний учасник обговорення розпочинає своє повідомлення із запропонованого початку.

Наприклад: «Про прихід осені нам сповіщають...»; «З цього оголошення я довідався/довідалася про те, що...»; «Сьогодні на уроці я вперше дізнався/дізналася про...»; «Свою відповідь я оцінюю..., тому що...».

«Мозковий штурм». Цей прийом використовується для широкого обговорення певної проблеми. Під час «Мозкового штурму» всі учні розмірковують над однією проблемою і мають змогу висловити свою думку. Мета цього прийому – зібрати за обмежений проміжок часу якомога більше ідей і пропозицій від усіх учнів щодо вирішення поставленої проблеми. Організація «Мозкового штурму» передбачає:

- чітке формулювання проблеми і запис його на дошці;

- забезпечення можливості всім учням висловити свої ідеї, коментарі, навести фрази чи слова, пов'язані з цією проблемою;
- записування вчителем на дошці чи на аркуші паперу всіх пропозицій та ідей, навіть неймовірних, без зауважень і коментарів;
- заохочення до розширення і доповнення ідей, висловлених іншими;
- здійснення на завершальному етапі обговорення й оцінювання запропонованих ідей.

Наприклад. Проблема: «Як ви розумієте вислів «Дотримуйся культури спілкування»?» Ідеї: – вживай слова ввічливості; – уважно слухай співрозмовника; – не перебивай старших; – поважай думку інших; – не ображай того, хто має іншу думку; – переконуй словами, а не силою голосу...

«Кубування». Цей прийом використовується на етапі повторення, узагальнення та перевірки знань. Для його організації необхідно:

- виготовити/придбати кубик з коробки;
- написати на кожній грані кубика по одній вказівці;
- запропонувати учням викласти на папері або в усній формі думки на задану тему.

Наприклад, на підсумковому уроці української мови з теми «Прикметник» у 4 класі учням демонструються по черзі грані куба з такими написами: частина мови, питання, рід, число, відмінок, член речення, значення в мовленні. Учні висловлюють свої думки з приводу того, що їм відомо про кожну граматичну категорію прикметника, напису на гранях. У такий спосіб підсумовується вивчений матеріал з розділу «Прикметник».

«Інтерв'ю». Цей прийом використовують з метою розвитку діалогічного мовлення та формування комунікативної компетентності. У процесі інтерв'ю учні вчаться звертатися до співрозмовника, уважно його слухати, ставити запитання і давати на них відповіді. Організація «Інтерв'ю» передбачає:

- об'єднання учнів у пари;
- розподіл ролей: кореспондент і респондент;

– підготовка й озвучування кореспондентом запитань до респондента на задану тему;

– відповіді респондента на поставлені запитання;

– обмін ролями учасників інтерв'ю.

Наприклад: «Візьми інтерв'ю в сусіда/сусідки по партії. Розпитай, як він/вона провів/провела вихідний день».

Кореспондент: Де ти побував/побувала у вихідні?

Респондент: Їздив/їздила на екскурсію в зоопарк.

Кореспондент: Які тварини тебе найбільше зацікавили?

Респондент: Я із задоволенням спостерігав/спостерігала за витівками мавпочок. Мене дуже захопила краса павича і вразили розміри слона та жирафів.

Кореспондент: Чи доводилось тобі годувати тварин?

Респондент: Ні. Годувати тварин у зоопарку заборонено.

«Крісло автора». Цей прийом дає можливість кожному учневі записати свої думки на певну тему, не дотримуючись правил правопису. А потім прочитати всьому класу свій твір-мініатюру у «кріслі автора», виставленому посеред класу. Головним у творі є вільний потік думок. Під час використання цього прийому учні мають бути впевнені у своєму праві вільно висловлювати власні думки та шанобливому ставленні присутніх до того, що вони озвучують.

«Сенкан». Цей прийом передбачає написання вірша в п'ять рядків, у якому лаконічно описано інформацію і факти на певну тему. Для організації цього прийому потрібно:

– повідомити учням тему вірша;

– ознайомити дітей з опорною схемою: – тема (іменник); – опис (2 прикметники); – дія (3 дієслова); – ставлення (речення з 4-х слів, що висловлює ставлення до теми); – перефразування сутності (синонімічне твердження до першого слова);

– запропонувати учням дібрати слова і фрази за схемою;

– спробувати написати вірш із дібраних слів і фраз.

Пропонуємо сенкан Віолети М. (9 років).

«Осінь.
Золота, багата.
Чарує, збирає, радує.
Люблю цю пору року.
Художниця».
Пропонуємо сенкан Максима М. *(9 років)*.
«Ноутбук
Потужний, новий.
Грає, навчає, дружить.
Можна корисно проводити час.
Геймер».

Окрім того, організацію інтерактивного навчання можна провести шляхом використання парної, групової та фронтальної роботи. Так, за словами К. Пономарьової, у парній діяльності учні можуть перевіряти роботи один одного, пропонувати слова та підбирати антоніми до них, складати речення, текст чи розповідь, програвати сюжетно-рольові ігри, ігри-інсценізації чи ігри-драматизації [10].

У груповій роботі можна використати прийом «Шість мислячих капелюхів» Ж. де Боно. Ідея прийому полягає в тому, що учні об'єднуються в шість груп, кожна група обирає свій символічний капелюх. У межах роботи з художнім або навчальним текстом білий капелюх забезпечує орієнтацію на об'єктивну інформацію. Учні виконують завдання, пов'язані з виокремленням фактичних даних: визначають персонажів, місце й час подій, добирають лексичні одиниці та уточнюють їхнє значення. Такі дії формують інформаційну грамотність і вміння працювати з текстовою основою. Червоний капелюх спрямований на актуалізацію емоційного компоненту сприймання тексту. Молодші школярі висловлюють власні почуття щодо образів чи подій, визначають емоційний тон твору, порівнюють особисті переживання з художньо створеним настроєм. Залучення емоційно-оцінних суджень сприяє формуванню емоційного інтелекту та емпатійних умінь. Робота в межах чорного капелюха

зорієнтована на розвиток критичного мислення. Діти аналізують можливі негативні наслідки вчинків персонажів, визначають суперечливі або проблемні моменти у тексті, міркують про потенційні ризики й помилки. Така діяльність розвиває здатність до аналізу, застережного оцінювання та логічного обґрунтування. Застосування жовтого капелюха сприяє позитивно-оцінному осмисленню змісту: учні визначають корисність дій героїв, формулюють моральні висновки, окреслюють цінні результати, що їх може отримати читач. Усе це забезпечує формування оптимістичного та конструктивного стилю мислення. Зелений капелюх активізує творчу діяльність учнів. Діти створюють альтернативні фінали, пропонують нових персонажів, змінюють ситуації або пропонують власні мінітексти за мотивами прочитаного. Таким чином розвиваються фантазія, уява, дивергентне мислення та здатність до художнього самовираження. Завершальну роль відіграє синій капелюх, який забезпечує організацію та узагальнення результатів роботи. Учні складають план тексту, формулюють висновки щодо його змісту, оцінюють власну діяльність і досягнення, що сприяє формуванню метапізнавальних умінь і рефлексії навчального досвіду. Опрацьовуючи навчальний матеріал за технологією Ж. де Боно «Шість мислячих капелюхів», учням можна запропонувати обговорювати українські народні казки, сюжети авторських літературних творів тощо [12].

Окрім того, у процесі групової діяльності молодшим школярам імпонує працювати над зображеннями за європейським досвідом. Наприклад, у групі за малюнком потрібно придумати й записати речення. Одна група складає спонукальне окличне речення, друга група – питальне неокличне речення. Або ж кожна група складає текст: текст-розповідь, текст-опис, текст-міркування, текст-есе. За зображенням учні можуть складати діалоги чи монологи, обмінюватися репліками або ж брати участь у іграх-інсценізаціях.

У роботі з молодшими школярами європейські педагоги (О. Брокетт, В. Орт, П. Зарілі) пропонують використовувати різні види театрів: театр-рукавичок, пальчиковий театр, ляльковий театр, театр-тантаморесок, настільний театр, театр з покидькового матеріалу, театр кульок, театр м'яких іграшок тощо.

Європейський педагог П. Замілі вважав, що кожний вчитель має досконало володіти невербальною комунікацією, тому перед початком занять пропонував різні мімічні розминки для своїх учнів, стимулював їх до перевтілення у різні образи: від так званого короля Франції до його служниці. Справжньою знахідкою у педагогічному арсеналі майбутніх учителів можуть стати казки відомого французького письменника Шарля Перо («Кіт у чоботях», «Попелюшка», «Спляча красуня», «Червона шапочка», «Синя Борода», «Осячча Шкура», «Казки матінки моєї Гуски, або ж історії та оповідки минулих часів з повчальними висновками») за їхніми сюжетами педагог НУШ може створювати сценарії для ігор-драматизацій та інсценізації з дітьми молодшого шкільного віку.

Європейські педагоги неодноразово використовують онлайн ресурси для роботи з дітьми. У Австрії створено онлайн банк педагогічних розробок, якими користуються педагоги всієї країни, зокрема там уміщені сценарії різних театралізованих заходів, дидактичних та сюжетно-рольових ігор, що дозволять активно розвивати мовлення учнів. Українські педагоги у процесі розвитку навичок усного мовлення дітей також використовують низку онлайн ресурсів, зокрема, такі освітні платформи: «Всеосвіта», «На урок», «Edera», «Prometeus», «Learning.apps» тощо. Завдяки цьому, діти мають можливість проходити різноманітні квести, подорожі, виконувати цікаві інтерактивні завдання, що збагачують їхній лексичний словник та розвивають навички усного мовлення.

Питання формування комунікативної компетентності молодших школярів набуло широкого розголосу в Європі, кожна європейська країна має свій багаторічний досвід вирішення цього питання, накопичений арсенал методів, форм, прийомів роботи з дітьми. Європейські практики є актуальними для українських шкіл, адже дозволять розширити педагогічний інструментарій учителя, підібрати індивідуальні засоби розвитку творчих здібностей для кожного учня.

Після пандемії COVID-19 у європейських школах особливої популярності набули open-air classrooms, вони передбачають те, що педагог з учнями працює на

свіжому повітрі. Всі уроки, за виключенням тих, що потребують необхідного обладнання, проводяться на вулиці. Уроки літератури, мови проводять під відкритим небом. На таких уроках природне довкілля стає базою для збагачення лексичного запасу дитини, розвитку навичок її усного мовлення, налагодження спільної комунікації, розвитку зв'язного мовлення. Так, на уроках літературного читання молодші школярі можуть спостерігати за природним довкіллям, називати різні об'єкти природи, складати речення про них, невеликі діалоги чи монологи, придумувати різні види текстів тощо, підбираючи засоби художньої виразності до кожного природничого об'єкта). Причому, учні вправляються у складанні загадок, скоромовок, власних віршів, сен-канів тощо. Вони згадують у якому літературному творі зустрічали ті чи інші об'єкти природи, складають казки про них, оповідання [16].

Ефективно на формування комунікативної компетентності молодших школярів впливає використання прийомів сторітелінгу. Ці прийоми дозволяють педагогові активно працювати над розвитком дитячого критичного та творчого мислення, мовлення, формувати логічність та чіткість висловлювань, захоплювати цікавим сюжетом, тим самим розвивати уяву та фантазію школярів. Роботу зі сторітелінгом вперше розпочав керівник однієї з провідних американських компаній «Armstrong International» Девід Армстронг. Він наголошував на трьох основних принципах побудови історій засобами сторітелінгу: це визначення головного героя, наявність сюжету, гостра кульмінація.

Європейські науковці виокремлюють кілька видів історій, що використовуються для роботи зі сторітелінгом: це *сімейні історії* (розповіді про родичів, батьків, друзів, сімейні оповідки, історії про предків, що передаються з покоління в покоління); *культурні історії* (історії про митців тієї чи іншої країни, її звичаї, традиції, історію, відомих історичних постатей, яскраві та відомі історичні події); *дружні історії* (історії про пригоди, випробування, вірних друзів, взаємодопомогу та підтримку); *особисті історії* (історії з власного життя

або фантазування на рахунок майбутнього, вигаданих подорожей, зустрічей тощо); *міфи та легенди* [16].

Для того щоб допомогти школярам швидше придумати власну історію, наштовхнути дітей на оригінальну думку, багато європейських педагогів використовують «Storycubes», їх можна як замовити, так і самостійно виготовити. На початку роботи вчителі пропонують учням один раз кинути будь-який кубик на вибір; про зображення, що випало, скласти невелику розповідь, інтригуючий сюжет. Після того як школярі навчилися складати історії за одним зображенням, можна пропонувати школярам двічі чи тричі кидати кубик, отримуючи нових героїв для власних історій. Завдання дітей полягатиме в тому, щоб кількома різними зображеннями, часто далекими одне від одного, скласти історію.

У ході формування комунікативної компетентності учнів початкової школи, європейські педагоги стають взірцем наслідування для кожного учня, тим самим реалізують прийом шедоуінгу. Шедоуінг (від англ. shadow) полягає в тому, що учень, спостерігає за діями вчителя, наслідує його «як тінь», тим самим набуває необхідного досвіду у різних видах діяльності (наприклад, змальовує малюнок, робить аплікацію за алгоритмом, що задає педагог, конструє із цеглинок LEGO) тощо. Д. Кроплей стверджує, що творчість особистості може розвиватися у процесі наслідування відповідних дій та вчинків, «на основі копіювання чужих ідей дитина розвиває власні здібності, розширює світогляд, тим самим відкриває себе новим враженням та відкриттям [16].

Активізації процесу формування комунікативної компетентності учнів початкової школи сприяє комплекс завдань, пов'язаних зі створенням коміксів. Комікс вважається «графічно-оповідним жанром, серією малюнків з короткими текстами, що утворює цільну розповідь» [21]. Н. Конзелка виокремлює такі навчальні можливості коміксів, а саме: здатність придумати або розповісти історію за декількома зображеннями; здатність коментувати та висловлювати власні думки до зображень різної тематики; здатність використовувати символи

чи графічні позначення, що ідентифікують усі молодші школярі; будувати соціальну взаємодію, демонструвати проблемні ситуації у стосунках та шляхи їхнього вирішення через комікси; розвивати власну комунікацію [6]. Працюючи над коміксом, європейські педагоги пропонують учням набір картинок, а завдання дітей полягає в тому, щоб логічно їх розмістити та придумати розповідь. Причому, у своїх інтерпретаціях діти можуть по-різному складати картинки для своїх історій. Ще однією цікавою ідеєю у роботі з коміксом є «вилучення» вчителем однієї із його картинок. Завдання дітей спрямоване на те, щоб самостійно створити цю картинку, придумати початок (середину, кінець) коміксу, в залежності від того, що за картинка відсутня. Також школярам педагоги у країнах Європи пропонують готові комікси з пустими хмаринками для слів. У своїй діяльності ми також намагаємося працювати з коміксами. Пропонуємо творчу роботу здобувачки вищої освіти Каріни К.



Рис.1. Творча робота Каріни К.

Активно на формування комунікативної компетентності учнів впливає робота педагогів із конструктором LEGO, «він надає практично необмежені можливості для створення різних типів будівель та ігрових ситуацій; стимулює дитячу фантазію, сприяє розвитку моторики. LEGO-конструювання дає дітям змогу самостійно вирішувати завдання, спрямовані на розвиток уяви й формування узагальнених способів конструювання. LEGO-конструктор допомагає учням втілювати в життя власні задуми, будувати із захопленням, фантазувати й бачити кінцевий результат своєї роботи».

Дослідники О. Жовнич та І. Стахова стверджують, що LEGO допомагає молодшим школярам втілювати у життя свої задуми, будувати й вигадувати, захоплено працюючи й насолоджуючись кінцевим результатом. «Учні відчують себе творцями, експериментують і створюють щось нове для себе та своєї гри. Ігри з конструктором довго не набридають дітям, оскільки забезпечують значну варіативність, різноманітність комбінацій. Конструюючи під час уроків та самостійної діяльності, здобувачі початкової освіти уявляють, фантазують тощо. Результатом їх конструювання можуть бути як лісові домівки для тварин, будиночки для ельфів та гномів, Санти Клауса та його оленів, піраміди для Фараонів, морський палац Русалоньки, так і LEGO-ракети для відвідання Космосу, міжнародні космічні станції, інопланетні кораблі тощо. Учні з задоволенням моделюють чарівних тваринок, улюблених та вигаданих казкових героїв. У кожного школяра з'являється можливість створити власний образ Червоної Шапочки, Білосніжки чи злого Дракона, наділити свого LEGO-казкового героя тими якостями, якими вона забажає» [4, с. 282]. «...Завдяки різноманіттю деталей, конструктори LEGO дозволяють кожному знайти заняття по душі, створити щось необхідне для гри: дівчата з задоволенням будують казкові замки для лялькових принцес, чарівні будиночки для фей, меблюють кімнати для улюблених ляльок; хлопчики будують ціле місто з гаражами та автозаправними станціями, пожежною частиною чи аеродромом або створюють укріплення для захисту міста від нападників. Машинки, літаки, кораблики, будиночки і замки, всілякі скульптури – і це далеко не повний список того, що

можна зібрати з конструкторів LEGO». Працюючи з конструктором LEGO, молодші школярі не тільки розвивають технічну творчість, але й мовленнєві творчі здібності, розповідаючи про свою конструкцію, описуючи її.

У сучасній початковій школі популярним є використання освітньої технології «Щоденні 5». Ідеї цієї технології вперше було опубліковано в 2006 році Г. Буше та Дж. Мозер («The Daily 5: Fostering Literacy Independence in the Elementary Grades»). Суть технології передбачає вивчення сюжету літературного твору, визначення мети твору, переказування прочитаного, продумування кінцівки твору чи діяльності героїв твору через кілька років. Основними компонентами технології «Щоденні 5» є: читання для себе, читання для когось, письмо для себе, робота зі словами, слухання [16].

Читання для себе. Учень обирає книжку за власним бажанням, може обрати місце у класній кімнаті, де йому читатиметься найзручніше. І протягом зазначеного часу (10-15 хвилин) читає про себе, при цьому слідкує за своєю поставою, положенням книжки тощо.

Читання для когось. Школярі об'єднуються за читацькими інтересами або за обраним твором у пари чи невеликі групи. Педагог зазначає обсяг твору, який потрібно прочитати (1-2 сторінки), і учні розпочинають роботу. Вони можуть читати текст ланцюжком (по реченню), читати по абзацах, а потім переказувати та обговорювати зміст прочитаного. Вчитель виконує функції координатора, спостерігає за школярами.

Письмо для себе. Школярі обирають фрагмент тексту для списування, у зошиті записують дату, тему та переписують обраний шматок тексту. У парах чи групах відбувається перевірка написаного. Учні звертають увагу на допущені помилки та намагаються їх виправити.

Робота зі словами. Педагог добирає для учнів комплекс слів, зазвичай, це слова певної тематики (з орфограмами, для фонетичного, морфологічного чи морфемного розбору, на встановлення лексичної належності тощо). Ці слова вчитель може вибрати із прочитаного художнього твору, чи з нового тексту.

Після роботи над новими словами педагог пропонує скласти історію чи речення з ними, записати до власного тлумачного чи орфографічного словника.

Слухання. Педагог підбирає аудіо записи для слухання, що можуть бути казки, оповідання, короткі історії, легенди. Завдання школярів полягає в тому, щоб уважно прослухати інформацію та переказати її. Переказування може бути як усним, так і письмовим. Така робота готує учнів до написання диктантів, переказів, творів у майбутньому.

– Ще одним популярним прийомом у роботі з молодшими школярами для формування їхньої комунікативної компетентності є «Кубик Блума». На своїх гранях він містить завдання/запитання: «Чому?», «Запропонуй», «Назви», «Придумай», «Поясни», «Поділися». За допомогою кубика Блума педагогові «Назви» – назви головних героїв казки; місце, де відбуваються події.

– «Чому» – чому змії викрав Оленку; чому Котигорошко пішов визволяти братів та сестру; чому брати вирішили покинути Котигорошка?

– «Придумай» – як Котигорошкові визволити братів та сестру без бою зі Змієм.

– «Поясни» – як Крутивус може викачувати воду, як Вернидуб може вивертати дуби, як Вернигора може розвертати гори.

– «Запропонуй» – як стати таким сміливим як Котигорошко, щоб ти міг порадити собі та своїм друзям.

– «Поділися» – поділися враженнями від прочитаної казки, які висновки ти можеш зробити.

простіше проводити бесіди за змістом прочитаних творів. Наприклад, за прийомом кубика Блума за казкою «Котигорошко» можна розробити низку запитань:



Рис. 2. Кубик Блума

У європейських школах часто практикують використання полімовного театру. Він дозволяє активно включити молодших школярів у комунікацію, розвивати навички усного мовлення тощо. Для полімовних постановок учні пишуть власні сценарії, самостійно підбирають грим, костюми. Причому, цікаво, що окрім навичок української комунікації молодші школярі розвивають ще й навички іншомовного спілкування. Полімовний театр дозволяє подолати внутрішні перепони, навчитися ораторському мистецтву, вільно спілкуватися на публіці, навчитися виразному орфоепічному мовленню, логічно та послідовно висловлювати свої думки, творчо переосмислювати дійсність, інтелектуально зростати та інтерпретувати все в усному і письмовому мовленні.

Аналіз європейського досвіду засвідчує, що молодші школярі часто беруть участь у різних проєктах, зокрема учениці школи Bowdon Preparatory School (Великобританія) беруть участь у різноманітних проєктах, челенджах, акціях. Наприклад, у проєкті «Чарівна казка» передбачено дослідження саксонських народних казок, складання їх продовження. На початку проєкту школярки разом з педагогом виготовляють книгу, прикрашають її, а протягом двох тижнів кожна учениця по черзі бере книгу додому та пише у ній продовження однієї з відомих саксонських казок. Учениці беруть участь у постановці власних спектаклів, долучаються до складання сценаріїв, виготовлення декорацій, музичного оформлення тощо, вони самостійно проводять репетиції. Окрім того, дівчата виготовляють театральні афіші та квитки на власні спектаклі [13].

Ми можемо стверджувати, що європейський досвід активно впроваджується в українську систему освіти. Сьогодні вчителі, розвиваючи навички усного мовлення школярів, неодноразово використовують такі прийоми пов'язані з театром педагогіки, як-от: фото обговорення, рекламування, прийоми спонтанної імпровізації, ігри інсценізації, ігри драматизації, метод Аткинсона та метод входження в картину, окрім того педагоги використовують різні онлайн сервіси для роботи з учнями. Європейський досвід став ціннісним надбанням української системи освіти, що сприяє євроінтеграції нашої країни.

В умовах євроінтеграції в українському суспільстві проблема професіоналізму педагогічних працівників стала особливо актуальною. Якісна підготовка вчителя початкової школи передбачає роботу над формуванням його компетентностей, розвитку творчого потенціалу, здібностей, якостей, стилю мислення, формування практичних умінь та навичок. У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського підготовка вчителів відбувається за ступенем вищої освіти «бакалавр» та «магістр» спеціальності 013 Початкова освіта. У своєму дослідженні ми зупинимося на підготовці здобувачів вищої освіти до формування комунікативної компетентності молодших школярів за СВО «бакалавр».

У наукових доробках Г. Кіт знаходимо твердження, що вказує на необхідність формування педагога-дослідника у освітньому середовищі університету. Дослідниця вважає, що саме такий педагог завжди буде в центрі освітніх новинок, легко зможе маневрувати ними, працюючи з молодшими школярами. Г. Кіт пише: « в сучасних умовах творчий педагог – це передусім дослідник, що має такі особистісні якості: наукове психолого-педагогічне мислення, високий рівень педагогічної майстерності, дослідницька сміливість, розвинута педагогічна інтуїція, критичний аналіз, потреба в професійному самовихованні та розумне використання передового педагогічного досвіду. Усі ці якості характеризують готовність здобувачів вищої освіти до організації професійної творчої діяльності» [5, с. 252]. Саме такі педагоги завжди зможуть бути в епіцентрі освітніх новинок, активно знаходити та імплементувати

європейський досвід, формуючи комунікативну компетентність молодших школярів.

Вивчаючи комплекс педагогічних дисциплін («Теорія навчання в початковій школі», «Педагогіка партнерства», «Теорія виховання у початковій школі», «Теорія взаємодії школи з родинами» тощо), майбутні вчителі набувають навичок роботи з молодшими школярами: навчаються організовувати освітній процес, знаходити індивідуальний підхід до дітей, вправно використовувати відповідні методи, прийоми, форми роботи з учнями, стимулювати школярів до навчання, підтримувати їхні спроби в освітній діяльності, активно займатися вихованням учнів тощо. Педагогічні дисципліни дозволяють пізнати особливості дітей молодшого шкільного віку, готують до роботи з ними. Так, для використання у своїй діяльності європейського досвіду майбутні вчителі неодноразово практикують вправи що вимагають висунення ідей, гіпотез, спільного вирішення проблем та дискусійних питань, моделювання життєвих ситуацій, самостійної пошукової діяльності, зокрема інтерактивні прийоми, як-от: «мозкова атака», «займи позицію», «акваріум», «ажурна пилка», «дерево рішень», ділова та рольова гра, метод ПРЕС, метод проєктів. Здобувачі вищої освіти виконують низку творчих завдань: створюють освітнє середовище для учнів початкових класів, виконують різні творчі завдання. Усі ці завдання дозволяють чітко вибудувати стратегію реалізації європейського досвіду в початковій школі. Комплекс педагогічних дисциплін дозволяє активно розвивати творчий світогляд здобувачів. Майбутні педагоги складають формули виховання, моделюють виховний процес учнів через кілька десятиріч, працюють з арт-схемами, розробляють виховні бесіди, квести, ігри-подорожі, сценарії свят, віртуальні мандрівки тощо. Такі завдання потребують винахідливості, креативності, оригінальності мислення. Таким чином, здобувачі вищої освіти набувають практичних навичок роботи з інноваційними педагогічними технологіями, навчаються шукати та адаптувати їх у освітній процес школярів.

Викладачі педагогічних дисциплін кафедри початкової освіти (доц. Г. Кіт, доц. Л. Любчак, ст. викл. А. Кушнір, ст. викл. Ю. Бондар) працюють з майбутніми педагогами, розвиваючи у них навички ораторського мистецтва, здатності виступати перед публікою, розвитку креативності та критичності мислення, творчих здібностей, педагогічної майстерності, а це дозволяє підготуватися до застосування педагогіки театру в початковій школі.

Важливого значення для підготовки майбутніх учителів до формування комунікативної компетентності молодших школярів має методичний комплекс дисциплін. Зокрема, вивчаючи дисципліну «Мовно-літературна підготовка вчителя» (викладач доц. Н. Комарівська), здобувачі вищої освіти знайомляться із загальними науково-теоретичними основами навчання рідної мови та розвитку мовлення дітей молодшого шкільного віку; із завданнями і принципами організації мовної освіти на сучасному етапі розвитку національної початкової освіти; вивчають структуру та зміст чинних програм та навчально-методичних посібників з методики навчання мови; вправляються у лінгводидактичних і педагогічних методах досліджень та технологіях організації сучасного освітнього процесу з української мови тощо. На заняттях з дитячої літератури (викладач доц. Н. Комарівська) майбутні педагоги вивчають низку дитячих творів, розширюють свій світогляд у літературній галузі, навчаються формувати читацьку компетентність учнів. Набуті знання та навички дозволять запастися арсеналом художніх творів, на основі яких можна розробити сценарії для ігор інсценізацій, ігор драматизацій, сюжетно-рольових, режисерських ігор, театральних свят тощо. Окрім того, ця дисципліна сприяє розвитку у здобувачів уміння сприймати літературний твір для дітей як явище мистецтва слова; розвиває естетичні смаки, інтерес до художнього слова, до духовної спадщини народу; сприяє засвоєнню відомостей про загальний розвиток літературного процесу, про письменника як людську особистість та його творчість для дітей, розуміння її місця у світовій та вітчизняній культурі; формує гуманістичний світогляд; збагачує духовний світ здобувача, утверджує загальнолюдські морально-етичні орієнтири. У комплексі набуті навички дозволять працювати з

дитячою вітчизняною та зарубіжною літературою, визначати потенціал твору, знаходити педагогічні прийоми аналізу твору у роботі дітьми, що дозволить майбутньому педагогові впроваджувати педагогіку театру у освітній процес школярів.

У процесі вивчення української мови (викладачі доц. Н. Комарівська, ст. виклад. Н. Франчук) здобувачі вищої освіти насичено вивчають фонетику, орфоепію, лексикологію, фразеологію. Викладачі працюють над формуванням навичок логічного, чіткого, виразного, послідовного мовлення майбутніх учителів, що в свою чергу дозволяє їм конструктивно правильно будувати діалог, монолог, висловлювати свою думку, знаходити спільну мову з іншими людьми, взаємодіяти комунікуючи тощо. Такі навички є надзвичайно важливими для майбутніх учителів у процесі використання педагогіки театру.

Активно на формування готовності здобувачів вищої освіти до формування комунікативної компетентності школярів впливає дисципліна «Українська мова з методикою формування компетентності у мовно-літературній освітній галузі» (викладачі проф. Н. Лазаренко, доц. І. Стахова). Вона сприяє засвоєнню та дотриманню здобувачами етичних норм у процесі формування комунікаційної стратегії із суб'єктами взаємодії; врахуванню власних інтересів і потреб інших у процесі використання ефективних стратегій спілкування залежно від ситуації; моделювання траєкторії особистісного спілкування; оцінювання власної комунікативної діяльності з позицій культурно-історичної, екологічної, духовної, морально-естетичної, педагогічної цінності та доцільності; здійснення зв'язку усіх елементів освітнього процесу через комунікативну діяльність. Активне вивчення дисципліни сприяє розвитку навичок усного мовлення самими майбутніми педагогами та спрямовує на побудову методичної стратегії розвитку відповідних навичок у молодших вчителів. У процесі вивчення української мови з методикою формування компетентності у мовно-літературній освітній галузі здобувачі вищої освіти опановують інноваційні освітні технології розвитку навичок усного мовлення: особистісно-орієнтованими, інтерактивними, інтегрованими, ейдетикою тощо,

окрім того, майбутні педагоги практикуються у іграх драматизація та іграх імпровізаціях, діалогічному мовленні.

Викладачі кафедри мистецьких дисциплін дошкільної і початкової освіти насичено працюють над розвитком креативності, творчого мислення здобувачів, дбають про формування їхнього естетичного смаку. Майбутні вчителі займаються різними видами творчої діяльності, беруть участь у організації театральних постановок, готують до них костюми та грим, підбирають музику, займаються оформленням зали. Здобувачів навчають режисурі та організації різних театральних постановок.

Важливого значення для підготовки майбутніх учителів до формування комунікативної компетентності учнів відіграла участь у міжнародному проєкті Jean Monnet Module «Підготовка майбутніх педагогів до розвитку soft skills дітей дошкільного та молодшого шкільного віку засобами театралізованої діяльності» (проєкт 620252-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE). Участь у ньому сприяла поглибленню теоретичних знань і розширенню практичних умінь майбутніх учителів щодо використання театралізованої діяльності як ефективного інструмента розвитку комунікативних навичок. Залучення здобувачів вищої освіти до міжнародного освітнього середовища дозволяє їм ознайомитися з європейськими підходами мовленнєвого розвитку дітей, порівняти освітні стратегії різних країн та адаптувати найкращі практики до українського контексту. Крім того, проєкт сприяє формуванню міжкультурної компетентності, уміння працювати в команді, вести діалог, презентувати власні ідеї та творчі розробки. Здобувачі вищої освіти отримують можливість брати участь у тренінгах, воркшопах і творчих лабораторіях, під час яких вони вчаться створювати театралізовані вправи, інтерактивні заняття та освітні сценарії, спрямовані на розвиток мовленнєвої активності дітей [4].

У комплексі загальна підготовка в університеті сприяє формуванню висококваліфікаційного фахівця здатного до всебічного гармонійного розвитку дітей, що включає також і здатність до формування комунікативної компетентності молодших школярів. Здобувачі вищої освіти можуть

пропонувати учням брати участь у іграх драматизаціях та іграх-інсценізаціях за прочитаними творами; робити театральні постановки у вигляді буктрейлера; організовувати театральні постановки із залученням різних видів театру тощо. У цьому контексті важливо підкреслити, що формування комунікативної компетентності майбутніх учителів тісно пов'язане з їхньою здатністю творчо організовувати освітній процес і застосовувати різні форми театралізованої діяльності. Такі методи не лише активізують мовленнєву взаємодію, а й створюють природні ситуації для розвитку емоційного інтелекту, вміння слухати, висловлювати власну думку, працювати в групі та взаємодіяти з однолітками. Залучення дітей до драматизацій, інсценізацій та інтерактивних театральних вправ сприяє подоланню мовленнєвих бар'єрів, розширенню словникового запасу й формуванню вміння адаптувати мовлення відповідно до ситуації спілкування. Буктрейлер як сучасна форма театралізованої презентації твору заохочує школярів до читання та розвитку навичок виразного мовлення, тоді як використання різних видів театру (ляльковий, тіньовий, імпровізаційний) допомагає враховувати індивідуальні особливості дітей і робить процес навчання більш захопливим і доступним. У результаті майбутні вчителі не лише оволодівають методами формування комунікативних умінь молодших школярів, а й самі розвивають власну комунікативну культуру, що є важливою умовою їхньої професійної компетентності та успішної педагогічної діяльності.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зазначити, що формування комунікативної компетентності молодших школярів є одним із ключових завдань сучасної початкової освіти, а підготовка майбутніх учителів до реалізації цього завдання потребує системного, багатогранного підходу. Аналіз європейського досвіду та української педагогічної практики переконує, що саме інтеграція інноваційних методів, інтерактивних технологій та театралізованих форм роботи забезпечує найвищу результативність у розвитку мовленнєвих умінь дітей. Європейські освітні методики довели свою ефективність у стимулюванні творчої мовленнєвої активності, формуванні комунікативної компетентності. Вони сприяють розвитку не лише граматичних і лексичних

навичок, а й уміння працювати в команді, висловлювати власну думку, аргументувати й слухати співрозмовника – тобто формують повноцінну комунікативну компетентність. Українські педагоги активно використовують і адаптують ці практики, що свідчить про відкритість національної освіти до інновацій та європейських тенденцій. Особливо важливим напрямом стало впровадження театралізованої діяльності як універсального засобу розвитку мовлення, творчої уяви та емоційного інтелекту дітей. Участь майбутніх учителів у проєкті Jean Monnet Module значно підсилює їхню професійну готовність до роботи з інноваційними методами і сприяє формуванню власної комунікативної культури, що є фундаментом педагогічної майстерності.

Отже, можемо стверджувати, що європейський досвід багатий на форми, методи, прийоми, що дозволять ефективно сформувати комунікативну компетентність молодших школярів. Багато українських педагогів користуються цими прийомами у своїй практиці. Прийоми сторітелінгу, шедоувінгу, складання коміксів, робота з цеглинками ЛЕГО, участь у полімовному театрі, спільна робота над проєктами займають значне місце у сучасній Новій українській школі.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Особистісно-зорієнтоване виховання : навч.-метод. посіб. К. : ІЗМН, 1998. 204 с.
2. Дабіжа Л.П., Комарівська Н.О., Любчак Л.В. Інтегровані уроки читання та мистецтва як засіб розвитку творчих здібностей молодших школярів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія : Збірник наукових праць*. Вип. 66. 2021. С. 7-11.
3. Державний стандарт початкової освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р., № 87). URL: <https://surl.lu/hyoaol>
4. Жовнич О., Стахова І. Підготовка майбутніх учителів до використання театралізованої діяльності у процесі навчання англійської мови молодших

школярів. *Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 55, том 1. Дрогобич. 2022. С. 282-287.*

5. Кіт Г.Г., Демченко О.П. Готовність майбутнього вчителя до організації творчої навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів в умовах НУШ. *Нова українська школа: початок реформ: зб. тез доповідей II 148 Всеукраїнської науково-практичної конференції, 27 березня 2020 року / за заг. ред. Л.В. Задорожної-Княгницької. Маріуполь: МДУ, 2020. С.251- 255.*

6. Комарівська Н., Колеснік К., Франчук Н., Стахова І. Літературознавчі основи вивчення творів різних жанрів дітьми старшого дошкільного й молодшого шкільного віку. *Наукові записки: [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України, Укр. держ. Ун-т імені Михайла Драгоманова; упор. Л.Л. Макаренко. Київ: Видавничий дім «Гельветика». 2025. Випуск CLIX (159). С. 74-82. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/47732>*

7. Кондзелка Н. Освітні перспективи коміксів. *Irbis Comics. 2020. URL: https://irbis-comics.com.ua/articles/osvitni_perspektyvy_komiksiv*

8. Методичні рекомендації щодо викладання в початковій школі у 2019/2020 навчальному році. URL: <https://surl.li/ixeeue>

9. Педагогічна Конституція Європи. *Вища освіта України. 2013. С. 111-116.*

10. Пономарьова К. І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови: методичний посібник / Пономарьова К. І. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020.88 с.

11. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К. 2011. 844 с.

12. Франчук Н., Комарівська Н., Колеснік К., Стахова І. Формування мовленнєвого етикету в дітей на уроках української мови та читання в умовах очного та дистанційного навчання. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. 2025. Випуск 81. С. 7-13. URL: <https://surl.li/zcxeii>*

13. Шість мислячих капелюхів. URL: <https://surli.cc/llysynb>

14. Bowdon Preparatory School (BPS). URL: <https://surl.li/ckagqh>
15. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/>
16. Candeias A., Leal F., Barahona H., Charrua M., Matos A., Franco G., Dias C. The relationships between social intelligence, social competence and abstract intelligence – a study of validity with Portuguese gifted and non gifted children. URL: <https://www.redalyc.org/pdf/3498/349832320016.pdf>
17. Education and Europe: The Politics of Austerity / Ed. by Ken Jones. Radicaled books. London, UK. 2013. 146 p.
18. Judith D., Jeanette M. Training by competence for the lead programs abstract. *Investigación y Postgrado [online]*. 2007, vol.22, n.1. pp.239-260. URL: <https://surl.li/vvmla>

УДК 378.147:811.111'243:37.035.6

DOI: 10.31652/pympk-2026.ch1.7

Інна Стахова, докторка філософії (PhD), доцентка, доцентка кафедри початкової освіти, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, <https://orcid.org/0000-0002-8942-6248>

РОЗВИТОК АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ГОВОРІННІ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПІДХІД

Анотація. У статті англomовну компетентність у говорінні розглянуто як інтегровану характеристику майбутнього вчителя, що поєднує лінгвістичні, соціолінгвістичні, соціокультурні, стратегічні та дискурсивні компоненти. Театралізовану діяльність обґрунтовано як ефективний педагогічний засіб розвитку мовленнєвих умінь у реалістичних комунікативних ситуаціях. Визначено критерії та рівні сформованості компетентності, представлено